

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Præcedens sententia impugnatur. Memb. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

proposita ex eo, quod scientia diuina, vt prærequi-
sita est ad actum voluntatis, concipiat à nobis, vt
nondum habens adiunctam notitiam determina-
tionis eiusdem actus, non proinde in re est aliquan-
do sine ea notitia, quasi in re aliquando detur in
Deo scientia naturalis, quin simul habeat adiunctam
rationem scientiæ liberæ.

Illud addendum est, vt integrè argumento satis-
fiat, scientiam diuinam non esse magis vniuersalẽ,
aut magis perfectam ex eo, quod per eam cognosca-
tur aliquid futurum: alioquin aliqua perfectio dees-
set Deo, aut vniuersalitas ipsius scientiæ ex eo, quod
multa non sint futura, quæ statuere potuit vt essent,
& si statuisset, cognosceret modò esse futura: cum
tamen modò futura ea non agnoscat. Quia ergo
Deus ea, quæ non sunt futura, cognoscit vt possibi-
lia esse, & vt futura, si ea ipse statuere voluisset, vt
essent: neque maior, aut distincta perfectio est in
Deo, cognoscere aliquid vt futurum, quàm vt pos-
sibile, & futurum, si ipse statuere id velit, aut volu-
isset: inde efficitur, vt siue Deus cognoscat aliquid fu-
turum absolute, siue non, sed possibile ac futurum
ex hypothesi, non minor perfectio & vniuersalitas
sit in sua scientia. Adde, semper diuinam scientiam
naturalem habere in re adiunctam scientiam libe-
ram, vt dictum est: tamen si à nobis concipi vnã pos-
sit ante aliam, & sine alia.

MEMBRUM II.

Præcedens sententia impugnatur.

Autores sententiæ membro præcedente relate,
neque possunt, neque videntur negare scien-
tiam Dei mediã per comparationem ad actus ar-
bitrij creati malos moraliter.

*Peccatorij
comparatio-
ne, nec præ-
finitiones, nec
concursum
Dei efficacè
constituunt.*

In primis, quia comparatione eorum non consti-
tuunt concursum Dei efficacem, sed, quod sequan-
tur, meritò tribuunt determinationi influxusque
proprio liberi arbitrij ipsius, quo sua libertate con-
cursum Dei generalem, ex se indifferentem vt illi,
aut alij longe diuersi sequantur, ad eos actus deter-
minat: eaque de causa peccata, etiam materialiter
sumpta, non Deo concursum generali influenti, sed
ipsi arbitrio tamquam propria & particulari eorum
causa nobiscum tribuunt, vt ex his quæ membro
præcedente, & disput. 7. reuulimus, est manifestum.
Imò verò ad actus malos, moraliter non constituunt
concursum generalem Dei in causam, quo eam mo-
ueat, & applicet ad operandum, sed solum concur-
sum generalem cum causa immediatum in effe-
ctum, vt disput. 7. relatum est.

Deinde, quia comparatione eorundem actuum
non constituunt Dei præfinitiones, vt membro præ-
cedente visum est, eò quod Deus non determinet
ad eos actus arbitrium creatum, sed ipsum sua li-
bertate & nequitia ad eos se determinet.

Tertio, quoniam testimonia sanctorum Patrum,
quibus disputatione præcedente confirmauimus
scientiam mediã, dum docent: non idè actus ar-
bitrij nostri futuros fuisse, quia Deus præsciuit eos
futuros, sed è contrario, quia futuri erant pro arbi-
trij libertate, idcirco Deum eos præsciuisse: expo-
nunt hi autores de actibus peccatorum, de quibus
solis id verum esse censent: eò quod Deus illos non
prædefiniat, neque ad eos moueat & determinet ar-
bitrium: secus autem de actibus arbitrij non malis,
qui idcirco, inquit, sunt, quia præfinitur à Deo, ex
solâque ea præfinitione certum est eos esse futuros, non
verò ex mediã aliqua scientia, qua, ex hypothesi quod

A arbitrium creetur & collocetur in aliquo ordine re-
rum & circumstantiarum, absque alia præfinitione, al-
titudine diuini intellectus certo futuri præfinitur.

Quia ergo scientia, qua Deus præiudic, quæ
peccata per quodcumque arbitrium creatum sint
futura, certa est: neque certitudinem illius referre hi
autores possunt in præfinitionem diuinæ volunta-
tis ac determinationem, qua arbitrium creatum ad
actus malos determinet, vt ex iis, quæ ex ipsorum
sententia relata sunt, constat: neque sit aliud, in quod
reduci possit, præter certitudinem scientiæ mediæ,
qua altitudine sui intellectus, eminentissimæque
comprehensione arbitrij creati in sua essentia, certò
id, quod in se erat incertum & contingens in vtram-
uis partem, cognouit, nempe in quam partem arbi-
trium pro sua libertate se esset flexurum ex hypo-
thesi, quòd in hoc vel illo ordine rerum & circum-
stantiarum collocaretur, sciturum contrariam, si, vt
potest, continere deberet consensum in peccatum,
aut dissensum esset eliciturus: consequens profectò
est, vt circa actus peccatorum videantur eam admit-
tere: idque attestantur multa, quæ, quando de acti-
bus peccatorum sermo est, docent.

Nisi forè cum iis, quos disputatione 15. impu-
gnauimus, certitudinem scientiæ, qua Deus scit,
quæ peccata sint futura, reducere velint in certi-
tudinem & infallibilitatem, quòd voluntas creata
eo ipso circa materiam cuiuscumque virtutis pec-
cat, quòd efficaciter à diuina voluntate non deter-
minetur ad bene operandum: quasi in prædefinitio-
ne ad quos actus non malos liberum arbitrium crea-
tum concursum, aut auxilio ex sua natura efficaci de-
terminetur, certò, certitudine quæ ex ipsomet obie-
cto proueniat, conspiciat Deus, tum qui actus non
mali sint futuri, tum etiam quæ peccata, & qua in-
tensione aut remissione elicita, & in quo temporis
puncto cum cæteris circumstantiis, tam per com-
missionem, quàm per omissionem sint futura: quasi
voluntas eo ipso non possit ea euitare, sed ex se, po-
sita ea præfinitione circa solos actus non malos, de-
terminata sit ad ea omnia eo pacto contra rectam
rationem & legem Dei committenda ac omittenda:
& quasi ea sit conditio intrinseque natura cuiusque ar-
bitrij creati, siue illud Angelicum sit, siue huma-
num, vt in quocumque temporis momento, & in
quocumque rerum ordine sub quibuscumque circum-
stantiis collocetur, etiam si in gratia gratum faciente
sit, & in statu in quo Angeli & primi parentes ante
peccatum fuere, ea omnia contra rectam rationem &
legem Dei tunc committat & omittat: & quàm maxima
intensione poterit ea committat, quæ tunc commit-
tere & omittere possit, nisi à Deo per determinatio-
nem efficaci concursum ad actus non malos inde re-
tardetur, ac retrahatur: ita vt dicendum sit, arbi-
trium omne creatum, sponte quidem, at naturæ ne-
cessitate ferri in ea omnia peccata, quæ valent com-
mittere, eatenusque solum in ea non incidere, qua-
tenus auxilio efficaci, ad actus non malos elicien-
dos, consequenter retrahitur, & cohibetur à pec-
catis committendis. Hæc quippe omnia necessaria
sunt ad ea via tuendam certitudinem in scientia
Dei circa peccata futura. Si namque liberum ar-
bitrium sua innata propensione non fertur natu-
ræ necessitate in genus omne peccati, quod in
quocumque instanti, & sub quibuscumque circum-
stantiis potest committere aut omittere, sed inte-
grum illi est ab aliquo se continere, aut remissius,
vel intentius peccati actum elicere, aut quamuis
aliam circumstantiam variare, certò Deus ea sola
via non cognosceret certò & infallibiliter, quæ pec-
cata

ca & qualia ac quantæ culpæ sint futura, vt ex se est notissimum. Lege qua disputatione 15. aduersus hanc viam obieciimus. Certè si ex vna parte Deus omnes actus non malos arbitrij creati ex eo certò cognoscit futuros, quia in eo ordine rerum, quem creare statuit, pro sola libera sua voluntate prædefiniuit conferre ad eos concursum ex se efficacem, sine quo arbitrium non potest illos elicere, & quo posito non potest eos non elicere: ex alia verò parte idcirco certò cognoscit peccata omnia futura, quia eo ipso, quòd nec plures nec alios efficaces concursus ad actus non malos conferre statuit, arbitrium ipsum certò & infallibiliter in ea incidet peccata, eo pacto & cum his circumstantiis, cum quibus decursu temporis fient, siue ad malum, siue etiam ad actus indifferentes, possit salua consistere, & qua ratione fatalis necessitas quo ad hæc omnia possit vitari, quæ item ratione cætera absurda grauissima non sequatur, quæ disputatione 15. ex ea sententia deduximus, & per consequens cur sententia, aduersus quam disputamus, error manifestus in fide non debeat appellari. Etenim licet ratio spontanei & voluntarij salua maneat, qualem Lutherani in nostro arbitrio admittunt, & qualis in iumento certetur, quatenus arbitrium non inuitum consentiet, & cooperabitur ad actus non malos cum concursu ex se efficaci ad ipsum suauiter mouendum, vt eos eliciat, & quatenus sua innata propensione incidet in peccata, dum non adest concursus efficax ad actus non malos, quo à peccatis retrahatur, & contineatur: non video tamen, quomodo in potestate ipsius situm tunc maneat, non consentire, & non cooperari cum concursu efficaci ad actum non malum; quod ad rationem libertatis ad bonum morale, ac meritum est necessarium: & quomodo, absente concursu efficaci ad actum non malum, continere se possit à peccato: quod, tum ad rationem libertatis ad peccandum, tum etiam ad rationem ipsam peccati est necessarium, ac proinde contradictionem implicat, esse id tunc peccatum. Imò verò non video, quomodo peccata nostra Deo tamquam naturæ auctori non sint tribuenda, qui talem ad eam propensionem arbitrio creato contulerit. Sicut enim propter propensiones & vires, quas agentibus necessitate naturæ tribuit, actus & effectus eiusmodi agentium Deo tribuuntur, eaque de causa naturæ opus à Philosophis opus intelligentiæ, ac proinde Dei, appellatur: sic actus nostrorum peccatorum Deo tamquam naturæ auctori essent tribuendi, qui eam propensionem ad peccata committenda creato arbitrio indiderit. Dicere autem, in sensu diuiso manere potestatem arbitrio ad non elicendum actum non malum, & ad non peccandum, quatenus si Deus non præiniuisset conferre concursum efficacem, arbitrium non eliceret actum non malum, & si efficacem concursum conferret ad actum non malum, arbitrium non peccaret: sanè id non est libertatem constituere in arbitrio creato, sed in Deo, vt arbitrium moueat, aut non moueat ad actum non malum, & vt illud cohibeat, aut non cohibeat à peccato: non secus ac quando iumentum in vnam, aut alteram partem capistro ducitur, libertas non est in iumento, sed in homine, qui illud in vnam aut alteram partem ducit, vt disputatione 15. & alibi dictum est.

Quòd si quis dicat, peccata omnia per arbitrium quodcumque creatum futura, cognosci certò

Molina in D. Thom.

A à Deo in libera determinatione suæ voluntatis, qua ea permittere statuit: quoniam in sensu composito non stat, Deum statuisse permittere aliquod peccatum, & illud non fore. Si quis inquam hoc dicat, attendat, permissionem peccati (vt in progressu huius operis dicitur) supponere illud futurum esse per arbitrium creatum, si in tali ordine rerum, & circumstantiarum collocetur, Deumque præuidere futurum, nisi arbitrium maioribus aut aliis auxiliis adiuuetur, posseque illud impedire: voluntatem verò permittendi tale peccatum non aliud esse, quam, his omnibus præsuppositis, non velle conferre alia auxilia, quibus impediatur: itémque permissionem ipsam non esse aliud, quam in tempore non alia auxilia conferre, quibus impediatur: id enim quis permittere dicitur, quòd cum videat alioquin futurum & possit impedire, non impedit, sed sinit vt fiat. Quia ergo voluntas permittendi peccatum supponit præscientiam, quòd per arbitrium liberè sit futurum, nisi aliis auxiliis impediatur, ratione illius præscientiæ non stat in sensu composito, Deum velle illud permittere, & illud non fore.

B At verò inquirendum restat de radice certitudinis illius præscientiæ, quæ liberam voluntatem Dei permittendi peccatum antecedit, vtum ea certitudo inde proueniat, quia arbitrium ipsum ex se est adeò propensum ad peccandum, vt nisi auxilio efficaci, quo distrahatur ad actum non malum, à peccando cohibeatur, & retardetur, natura necessitate feretur in id peccatum, atque idcirco ex natura ipsa obiecti Deus certò id scit esse futurum, vt via, quam huc vsque impugnauimus, cum apertissima libertatis arbitrij creati euerfione contendebat: an non, sed quia Deus altitudine sui intellectus eminentissimæque arbitrij creati penetratione id supra naturam obiecti scit pro arbitrij libertate futurum, sciturus contrarium, si pro eadem arbitrij libertate contrarium, vt potest, esset futurum: quod est scientiam mediam per comparisonem ad ea contingentia futura, quæ ab arbitrio creato pendet, in Deo constituere.

C Quia ergo autores, cum quibus disputamus, neque cum Lutheranis & aliis hereticis constitunt præfinitiones, & motiones, ac determinationes Dei, quibus efficaci concursu arbitrium creatum ad actus peccati moueat, ac determinet, vt in illis certò cognoscere valeat, quæ peccata per creata arbitria sint futura: neque item certitudinem eiusdem præscientiæ reducere videntur incertitudinè & infallibilitatem, quòd voluntas creata peccabit, nisi à Deo per concursum efficacem ad actus non malos à peccatis retrahatur, ac cohibeatur, quasi ad peccata sit ita propensa, vt natura necessitate in ea feratur, nisi aliunde cohibeatur, quoniam id error esset in fide, neque aliud sit, ad quod reduci possit, quam ad certitudinem scientiæ mediæ, qua Deus altitudine sui intellectus eminentissimæque comprehensione arbitrij creati in sua essentia certò cognouit, in quæ peccata pro sua libertate quodcumque creatum arbitrium laberetur ex hypothesi, quòd in tali, vel tali ordine rerum & circumstantiarum collocaretur, cū posset ex eadem hypothesi in ea re ipsa non labi, & si ita esset futurum, hoc, & non illud, præcuiisset Deus; affirmandum sanè videtur, hos autores non negare scientiam mediam in Deo circa peccata futura: præsertim cum, quando de peccatis sermo incidit, consentaneè ad scientiam mediam loquantur, eaq; doceant, quæ sine mediâ scientiâ stare non

Permissio peccati quid sit, & qua supponit.

Certitudo diuina scitæ, quod arbitrium peccabit vnde proueniat.

¶ 3 possunt,

possunt, ut supra ex parte dictum est. Quamvis, ut
verum fatear, interdum redolere videantur opinio-
nem, quam disputatione 15. impugnauimus, atque
ad permissionem peccatorum confugiant, indeque
solum certam esse velint præscientiam Dei erga pec-
cata futura, abique vlla præuia scientia media.

Illud tamen obiter admonuerim, si scientiam
mediam circa peccata concedant, immerito illam
vniuersim impugnant. Præterea, dum de futuris co-
tingentibus conditionatis loquuntur, & in Deo cer-
tam de illis scientiam rectè admittunt, immerito, ut
certitudinem scientiæ omnium, quæ commemorant,
saluent, recurrunt ad Dei præfinitiones quæ
fuisent, si conditiones adimplerentur quasi in eis
præfinitionibus certò ex talibus conditionibus fu-
tura præcognoscerentur. Etenim descensus Saulis
in Ceila ad Dauidem capiendum ac interficien-
dum, si Dauid in Ceila maneret, peccatum erat le-
thale: Saulis traditio item Dauidis innocentis, à quo
vixi Ceila tantum beneficium acceperant, similiter
videbatur lethale eorum peccatum: denique peccata
ita, in quæ iusti lapsuri erant, nisi morte præperen-
tur, lethalia etiam erant: quæ omnia proinde Deus
præfinitur non potuit, neque ad ea efficaciter mo-
uere & determinare arbitrium creatum, ut in tali-
bus & ex talibus præfinitionibus certò scire posset
ea futura: sed illa erat certitudo scientiæ mediæ cir-
ca peccata, ex hypothesi, quòd conditiones illæ
implerentur.

Membro etiam præcedente ostensum est, recursum
in penitentia Tyrionum & Sidoniorum ad præfi-
nitione per auxiliu ex se efficax, quæ fuisset, si apud
illos factæ fuisset virtutes, quæ Corozain & Beth-
saida factæ sunt, & non potius ad certitudinē scienti-
æ mediæ, manifestè enervare & euertere verba
Christi. Quòd fit, ut vniuersim certitudo in Deo,
quòd futura essent contingentia omnia conditiona-
ta, sit certitudo scientiæ mediæ, non verò præfinitio-
nis qua arbitrium creatum ad ea per concursum
efficacem à Deo determinaretur, si tales conditio-
nes futurae fuissent.

*Præfinitio-
nes ad actus
non malos per
concursum
Dei ex se ef-
ficacem impu-
gnantur.*

Ut verò ad actus liberi arbitrij non malos deueni-
amus, certè si sine Dei præfinitione, concursuque
Dei ex se efficaci potest creatum arbitrium exercere
actus omnes peccatorum, quos re ipsa exercet, etiam
si in quibusdam eorum sit multum difficultatis, ut
in aggrediendo hoste, & conscendendo muro, quā-
do bellum est iniustum, & multum est periculi, val-
deque refugit natura, & in plerisque aliis: non video
cur sine eodem efficaci auxilio, & præfinitione, solo
generali concursu immediatè in actus & effectus,
quali Deus ad peccatorum actus ex sententia eor-
um, quibuscum disputamus, concurrat, non possit
elicere actus indifferentes, aut etiam moraliter bō-
nos, in quibus nulla est difficultas, sed potius iucun-
ditas ac delectatio: ut velle ire cubitum, aut præsum,
quando id sine peccato facit, & iucundum vtrumq;
illi est: debitu reddere vxori, velle ambulare, aut
ludere, animi recreandi gratia: & pleraque alia simi-
lia facere. Ridiculus namque esset, qui id negaret:
præsertim cum Deus innatam causis secundis liber-
tatē non restringat & coarctet, quando, quod est faci-
endum, malum non est, sed potius bonum: & cum
multiplicandi & augendi sine necessitate non sint
concursum Dei maximè ad ea, quæ merè naturalia
sunt. Mirumq; sanè est, quando aliqui inter se pu-
gnant, eos, ex quorum parte bellum est iniustum sine
præfinitione & concursu Dei efficaci pugnare: eos
verò, qui non illicitè pugnare, & resistendum & pu-
gnandum egerit præfinitione & concursu Dei effi-

caci. Si ergo arbitrium creatum exercere eiusmodi
actus potest sine concursu Dei ex se efficaci, & præ-
finitione, eòque variare quo ad multas circumstan-
tias, nempe, ut nunc potius incipiat, aut finiatur,
quam antea, aut post, ut intentiones, vel remissiones
eliciantur, ut ambulatio in vnam, vel alteram par-
tem, & concitatio, aut tardior fiat, & sic de aliis cir-
cumstantiis: sanè quòd certò Deus præsciet illos ab-
solutè esse futuros, & cum his potius, quam cum
aliis circumstantiis, reduci non potest in certitudi-
nem præfinitionis ac determinatiōnis arbitrij per
concursum Dei ex se efficacem, sed in certitudinem
scientiæ mediæ, qua Deus altitudine sui intellectus
certò cognouit, in quam partem, & in quas circum-
stantias arbitrium creatum pro sua libertate se esse
flexurum, ex hypothesi, quòd illud creare & collo-
care veller in eo ordine rerum & circumstantia-
rum, in quo illud collocauit, sciturus non hoc, sed
longè diuersum, si pro eadem arbitrij libertate ex
eadem hypothesi diuersum esse futurum.

Confirmare hoc ipsum possumus, quoniam in
Concordia disp. 2. ad hunc articulum ostendimus,
vnum & eundem numero actum in genere natura
hic & nunc elicium indifferenter posse esse bo-
num, aut malum moraliter, variata vna sola circum-
stantia, quæ nihil facit ad diuersitatem eiusdè actus
in genere nature: ut eundem numero consensum
hic & nunc in concubitu cum hac muliere esse in-
differenter posse actum castitatis conjugalis, si cum
ea præcessit aliquando contractus matrimonij, &
actum fornicationis, & peccati, si talis contractus
non præcessit: ostendimus etiam, quo influxu causa
secundæ, & Dei producitur actus ille in genere na-
ture, resultare, sine alio influxu Dei, aut causa se-
cundæ, rationem formalem in genere moris, siue il-
la virtutis sit, siue vitij: si ergo, quando contractus
matrimonij non præcessit, actus ille sine concursu
efficaci Dei, quo arbitrium præmoueat & determi-
net, producitur cum solo influxu Dei generali in
eum actum, indifferenti, ut is, aut contrarius actus se-
quatur, eò quòd actus ille sit peccati: sanè sine co-
cursu efficaci Dei producitur, quando præcesserat
contractus matrimonij, consensuque ille est actus
castitatis conjugalis: non ergo ex præfinitione, &
concursum efficaci certò præcognosceret Deus actum
illum bonum esse futurum, sed certitudine scientiæ
mediæ, proueniente ex altitudine, & eminentia cog-
noscentis, qui, quod incertū in se est, certò penetrat.

Certè mirum est, quòd præfinitiones & concur-
sus ex se efficaces ad omnes actus non malos, etiam
naturales, ab his autoribus extendantur. Quidam nam-
que solum ad supernaturales actus, non quidè qui
Angelis, aut ab hominibus in statu innocentie fierent,
constituuntur, sed solum ad eos, qui ab homi-
nibus nature lapsi sunt, perperam asserentes hanc
esse gratiam Christi.

Item si circa actus peccatorum autores, cum
quibus disputamus, scientiam mediā, iuxta ea quæ
supra dicta sunt, admittant: utique cum à peccato-
rum actibus pendeant pleraque, quæ à principio
mundi vsque ad consummationem sæculi per ar-
bitrium humanum facta sunt, & sient, Deus non
certò cognouit illa absolutè futura, nisi certitudi-
ne scientiæ mediæ, qua præuidit, ex hypothesi,
quòd talia, vel talia peccata per arbitrium creatum
fierent, talia vel talia esse futura, quæ alioquin non
essent. Minor, nempe à peccatorum actibus pen-
dere pleraque, quæ per arbitrium humanum fiunt,
quæ non essent, nisi peccatorum actus præcessis-
sent, probatur. Nam ab Angelorum peccato pen-
dens

*Idem nume-
ro actus in
genere natu-
ra indifferen-
ter potest esse
bonus aut
malus moraliter.*

dens fuit, quòd Eua tentaretur & seduceretur: si namque Angeli non peccassent, non essent demones, qui Euan tentarent & seducerent. Item à tentatione & peccato Eua pendens fuit, quòd Adamus peccato illo corruerit, quo genus humanum infectum ac perdidit. A peccato verò Adami pendens fuit, quòd amissa originali iustitia, maxima variatio, tam circa peccata, quam circa bona esset in toto genere humano. Item, ut longè diuersum cursum tenerent generationes hominum, neque iidem essent, qui futuri fuissent in statu innocentiae, ut suo loco dicitur, & ut mirum in modum circumstantiae variarentur, quo ad locum habitationis, periodum vite, & pleraque alia, vnde pendet, quòd longè diuersa, atque à diuersis hominibus fiant post lapsum generis humani vsque ad consummationem saeculi tam in bonum quam in malum, quam fuissent. Item à peccatis posterorum Adami multa dependentia fuerunt, ut à peccatis Iudaeorum, mors Christi, redemptio generis humani, & quae illam consecuta sunt, à tyrannorum peccatis, martyrum corona: ab adulteris, sacrilegiis, incestibus, & aliis fornicationibus, dependens fuit, quòd ij omnes generarentur, qui ex talibus fornicationibus geniti sunt, ac proinde ut fierent omnia tam bona, quam mala, quae per arbitrium ita genitorum futura erant. A bellis etiam iniustis & aliis homicidiis, dependens fuit, ut non fierent omnia, quae per arbitrium sic interfectorum futura erant, item omnia quae futura erant per arbitrium eorum, qui à sic interfectis fuissent geniti, & sic de multis aliis, quae ab hominum peccatis dependentia erant, ut variarentur quo ad multas circumstantias, atque ut essent, vel non essent: ex praeteritis namque, libus iniustis, ludis inordinatis, & aliis sceleribus ortum saepe habet, ut multae feminae ob dotis defectum non maritentur, aut non cum iis cum quibus alioquin contaxissent matrimonium, & ut multi migrent de loco in locum, vnde circa generationes hominum multa varietas proficiscitur: multa etiam alia ex iis, & aliis similibus circumstantiis variationem accipiunt. Fit ergo, ut pleraque bona, quae per humanum arbitrium à principio mundi vsque ad consummationem saeculi erant futura, certò non agnouerit Deus absolute futura, nisi dependenter à scientia media, per quam futura nouit peccata, à quibus pendebant, ex hypothese quòd is rerum ordo ab ipso produceretur, qui à principio productus fuit.

Verum expendamus vniuersim praesentiones, quales autores, cum quibus disputamus, constituunt per concursum Dei efficacem, quo arbitrium moueat, applicet, ac determinet ad omnes suos actus non malos. Atque ut primam conficiam argumentationem, pono. Ad rationem peccati non sufficere, si sit spontaneum, eo pacto quo belluarum actus spontanei sunt, sed necessarium esse, ut sit liberum libertate vel contrarietatis, vel contradictionis, ut vocant, ita ut in potestate arbitrii sit, quando in illud consentit, spectatis omnibus circumstantiis tunc concurrentibus, nõ consentire: alioquin, si illis spectatis, non posset non consentire, iam tunc consentiendo non peccaret: quandoquidem nullus in eo peccato pena est dignus, quod virare non potest. Quòd si forte in potestate ipsius fuit, remouere aliquam ex circumstantiis concurrentibus, ratione cuius in potestate ipsius iam non sit nõ consentire, ut si, sciens se in ebrietate solere interficere alios, se ipsum liberè inebriauit, peccauit quidem quando se inebriauit, non solum quia per intemperantiam priuauit se vsu rationis, sed etiam peccato

A homicidij, ratione periculi, cui se exposuit interficiendi iniuste alios: Idque siue postea sequatur homicidium, siue non: at verò quando iam ebrius interfecit, non peccauit: quia in potestate ipsius non fuit iam tunc non interficere. Atque libertatem explicatam, quae docente lumine rationis ad peccati rationem omnino est necessaria, appellauit Augustinus voluntarium, adcoque ad rationem peccati necessarium esse docuit, ut si aliquid voluntarium non esset, continuo sine ulla controversia peccatum non esse affirmauerit.

Hoc posito, ita confirmo argumentationem. Quemadmodum ad rationem peccati non sufficit actum esse spontaneum, sed necesse est, ut sit ita liber, ut in potestate arbitrii sit, quando in illo consentit, spectatis omnibus circumstantiis tunc concurrentibus, non consentire: ita ad rationem meriti, aut ut actus sit bonus moraliter, imò etiam ut sit liber indifferens ad bonum & malum moraliter, necesse est, ut quando ab arbitrio elicetur in potestate ipsius sit, spectatis circumstantiis omnibus tunc concurrentibus, illum non elicere: haec quippe est libertas quae appellatur contradictionis, & quam necesse est ut minimum interuenire, ut actus liber esse dicatur, etiam si solum indifferens sit ad bonum & ad malum moraliter, & sine qua nec boni moraliter, nec meritorij rationem habere potest, ut Catholici omnes admittunt: imò ratione cuius domini sumus nostrorum actuum, & digni pro eis, si meritorij sint, praemio, laude, atque honore illo sempiterno, quo aeternus Pater honorificabit eos, qui Christo in hac vita ministraverint, sine ulla intermissione in aeternum coram omnibus beatis actus suae voluntatis, iudicioque sui intellectus complacendo & approbando, quòd ita liberè ea obsequia praestiterint, quae in ipsorum situ erat potestate non praestare: imò verò haec est libertas, à qua arbitrium nostrum liberum nuncupatur, ut disput. 2. explicatum est: quando autem nostri actus eiusmodi carent libertate, licet spontanei sint, naturales tamen, & non liberi, nuncupantur, ut Catholici omnes consentiunt. Nunc verò, post tam longam, & tam late explicatam ac comprobata maiorem, hanc subsumamus minorem: sed si Deus ita praesinituit omnes actus nõ malos arbitrii creati, ut ad eos mouere & determinare statuerit arbitrium per concursum ex se efficacem, sine quo arbitrium non potest illos elicere, & quo posito non potest eos non elicere, manifestè perit arbitrii libertas explicata ad eos omnes actus: ergo periculosa est ea opinio in fide, ne manifestum errorem eam appellem. Minor probatur, quia in instanti, in quo illos elicit, non potest eos non elicere: alioquin concursus, quo arbitrium ad eos moueretur, non esset ex se efficax, sed quòd efficax esset, aut non esset, penderet ex eo, quòd arbitrii tunc consentire & cooperari cum eo concursu veller, aut non veller, ac proinde periret praesinitio, quam hi autores inuere conantur, & cum illa certitudo ex capite praesinitio in diuina scientia, quòd eiusmodi contingentia absolute essent futura: neque aliud caput certitudinis relinqueretur, quam certitudo mediae scientiae, quae illam aliam absolutam antecedit, quae eminentia & altitudine sui intellectus prauidit Deus, ex hypothese quòd ex sua parte collocare veller tale arbitrium in eo ordine rerum, circumstantiarum, & auxiliorum, in quam partem pro sua libertate se esset flexurum, cum posset in oppositam, & si in eam se esset flexurum, id Deus praesciuisset, & non illud aliud.

C etiam si solum indifferens sit ad bonum & ad malum moraliter, & sine qua nec boni moraliter, nec meritorij rationem habere potest, ut Catholici omnes admittunt: imò ratione cuius domini sumus nostrorum actuum, & digni pro eis, si meritorij sint, praemio, laude, atque honore illo sempiterno, quo aeternus Pater honorificabit eos, qui Christo in hac vita ministraverint, sine ulla intermissione in aeternum coram omnibus beatis actus suae voluntatis, iudicioque sui intellectus complacendo & approbando, quòd ita liberè ea obsequia praestiterint, quae in ipsorum situ erat potestate non praestare: imò verò haec est libertas, à qua arbitrium nostrum liberum nuncupatur, ut disput. 2. explicatum est: quando autem nostri actus eiusmodi carent libertate, licet spontanei sint, naturales tamen, & non liberi, nuncupantur, ut Catholici omnes consentiunt. Nunc verò, post tam longam, & tam late explicatam ac comprobata maiorem, hanc subsumamus minorem: sed si Deus ita praesinituit omnes actus nõ malos arbitrii creati, ut ad eos mouere & determinare statuerit arbitrium per concursum ex se efficacem, sine quo arbitrium non potest illos elicere, & quo posito non potest eos non elicere, manifestè perit arbitrii libertas explicata ad eos omnes actus: ergo periculosa est ea opinio in fide, ne manifestum errorem eam appellem. Minor probatur, quia in instanti, in quo illos elicit, non potest eos non elicere: alioquin concursus, quo arbitrium ad eos moueretur, non esset ex se efficax, sed quòd efficax esset, aut non esset, penderet ex eo, quòd arbitrii tunc consentire & cooperari cum eo concursu veller, aut non veller, ac proinde periret praesinitio, quam hi autores inuere conantur, & cum illa certitudo ex capite praesinitio in diuina scientia, quòd eiusmodi contingentia absolute essent futura: neque aliud caput certitudinis relinqueretur, quam certitudo mediae scientiae, quae illam aliam absolutam antecedit, quae eminentia & altitudine sui intellectus prauidit Deus, ex hypothese quòd ex sua parte collocare veller tale arbitrium in eo ordine rerum, circumstantiarum, & auxiliorum, in quam partem pro sua libertate se esset flexurum, cum posset in oppositam, & si in eam se esset flexurum, id Deus praesciuisset, & non illud aliud.

D haec est libertas, à qua arbitrium nostrum liberum nuncupatur, ut disput. 2. explicatum est: quando autem nostri actus eiusmodi carent libertate, licet spontanei sint, naturales tamen, & non liberi, nuncupantur, ut Catholici omnes consentiunt. Nunc verò, post tam longam, & tam late explicatam ac comprobata maiorem, hanc subsumamus minorem: sed si Deus ita praesinituit omnes actus nõ malos arbitrii creati, ut ad eos mouere & determinare statuerit arbitrium per concursum ex se efficacem, sine quo arbitrium non potest illos elicere, & quo posito non potest eos non elicere, manifestè perit arbitrii libertas explicata ad eos omnes actus: ergo periculosa est ea opinio in fide, ne manifestum errorem eam appellem. Minor probatur, quia in instanti, in quo illos elicit, non potest eos non elicere: alioquin concursus, quo arbitrium ad eos moueretur, non esset ex se efficax, sed quòd efficax esset, aut non esset, penderet ex eo, quòd arbitrii tunc consentire & cooperari cum eo concursu veller, aut non veller, ac proinde periret praesinitio, quam hi autores inuere conantur, & cum illa certitudo ex capite praesinitio in diuina scientia, quòd eiusmodi contingentia absolute essent futura: neque aliud caput certitudinis relinqueretur, quam certitudo mediae scientiae, quae illam aliam absolutam antecedit, quae eminentia & altitudine sui intellectus prauidit Deus, ex hypothese quòd ex sua parte collocare veller tale arbitrium in eo ordine rerum, circumstantiarum, & auxiliorum, in quam partem pro sua libertate se esset flexurum, cum posset in oppositam, & si in eam se esset flexurum, id Deus praesciuisset, & non illud aliud.

E arbitrii libertas explicata ad eos omnes actus: ergo periculosa est ea opinio in fide, ne manifestum errorem eam appellem. Minor probatur, quia in instanti, in quo illos elicit, non potest eos non elicere: alioquin concursus, quo arbitrium ad eos moueretur, non esset ex se efficax, sed quòd efficax esset, aut non esset, penderet ex eo, quòd arbitrii tunc consentire & cooperari cum eo concursu veller, aut non veller, ac proinde periret praesinitio, quam hi autores inuere conantur, & cum illa certitudo ex capite praesinitio in diuina scientia, quòd eiusmodi contingentia absolute essent futura: neque aliud caput certitudinis relinqueretur, quam certitudo mediae scientiae, quae illam aliam absolutam antecedit, quae eminentia & altitudine sui intellectus prauidit Deus, ex hypothese quòd ex sua parte collocare veller tale arbitrium in eo ordine rerum, circumstantiarum, & auxiliorum, in quam partem pro sua libertate se esset flexurum, cum posset in oppositam, & si in eam se esset flexurum, id Deus praesciuisset, & non illud aliud.

F Neque in re proposita relinquitur recursus ad aliquam

Meriti quae libertatem exigat.

de peccato qui liberat

aliquam circumstantiam, quæ per creatum arbitriū potuerit non adesse, & ratiose cuius impotens factum sit ad non eliciendum eum actum, vt de eo, qui ebrius interficit, supra dicebamus. Tum quia motus per concursum Dei efficacem, ratione cuius impotens, ex horum autorum sententia, efficitur ad non cooperandum, & non consentiendum, non pendet ab arbitrio creato ex eorumdem autorum sententia, sed à sola libera voluntate Dei, qua voluit eum conferre. Tum etiam, quia meritū tunc, aut libertas non esset, quando elicitur actus arbitrij non malus, aut meritorius, sed fuisset, quando dependenter ab arbitrio creato, quod circumstantiam illam potuit non ponere, fuisset apposita.

Neque item in re proposita locum habet recursus ad sensum diuisum, in quo hi autores dicunt posse arbitrium non elicere eum actum, idque satis esse, vt liber sit, & meritorius. Quoniam in re proposita non aliter intelligere possunt sensum diuisum, quam quod si Deus ex æternitate nõ statuisset mouere arbitrium concursu se ex efficaci, & in tempore, quando actus elicitur, non moueret illud eodem efficaci concursu, posset tunc non elicere eum actum. Verumtamen tunc ita posset illum non elicere, vt ex ipsorummet sententia, non posset eum elicere, quoniam sine concursu efficaci asseruerat, non posse illum elicere, atque ita numquam dant euentum, aut instans, in quo, positis circumstantiis omnibus tunc concurrentibus, in arbitrij potestate sit indifferenter elicere, aut non elicere eum actum: quod tamen necessarium est, vt liber sit, & meritorius, vt explicatum est. Neque talis sensus diuisus, & compositus libertatem defendit in arbitrio ipso creato, ita vt in potestate ipsius situm indifferenter sit elicere, aut non elicere eum actum: sed solum defendit libertatem in Deo, qua indifferenter, & conferre arbitrio possit concursum efficacem, quo ita actum eliciet, vt integrum ei non relinquatur eum non elicere, & etiam possit eundem concursum efficacem ei non conferre, quo dato, ita arbitrium non eliciet actum, vt integrum illi non relinquatur eum elicere. Quod si id ad arbitrij libertatem esset satis, profectò in brutis esset arbitrij libertas: quoniam indifferenter potest Deus conferre illis, & non conferre concursum efficacem ad suos spontaneos actus: & quando eis confert & eliciunt actum, similiter in sensu diuiso, si illi eis non conferret, possent non elicere talem actum: & quando eis illum non confert, actumque non eliciunt, in sensu similiter diuiso possent actum elicere, si ad eum eliciendum concursum efficacem eis conferret. Ve verò locum habeat talis sensus diuisus & compositus qui libertatem arbitrij non destruat, opus est, vt arbitrium ipsum in se potens re vera sit elicere, aut non elicere actum, etiam existente eo, cum quo non coheret altera pars contradictionis, ac proinde cum quo est impossibilis in sensu composito: quia videlicet idcirco illud præexistit, quia pro arbitrij libertate non existet ea pars contradictionis, cum qua non coheret: si autem futura esset, vt illo nihil impediente potest, numquam illud aliud existisset, vt de scientia Dei comparatione contingentium, quæ à nostro arbitrio pendet disputatione præcedente est explanatum.

Solent autores, cum quibus disputamus, quando argumentis pressi facillè intuentur arbitrij libertatem, datis eorum præfinitionibus, minime defendi, confugere ad minus tutā in re, de qua disputamus, ignorantia anchoram, dicentes: *Melius esse cum Cæterano considerari, nos ignorare, quo pacto arbitrij libertas*

cum præfinitia, prouidentia, prædestinatione, & reprobatione consentiat, quam præfinitiones negare. Verumtamen, cum ex vna parte præfinitiones, quales ab ipsis confinguntur, neque in Scripturis sacris, aut traditionibus, neque Conciliis, aut sanctis Patribus fundamentum vllum habeant: quin potius arbitrij libertatem manifestè euerant, Scripturis, Ecclesiæque definitionibus repugnēt, & à paucissimis Scholasticis sint assertæ, imò sub eo nomine ante triginta annos sint inter Scholasticos inaudita, ex alia verò parte, si de præfinitia, prouidentia, prædestinatione, & reprobatione, sine eiusmodi præfinitionibus sincerè loquamur, libertas arbitrij cum illis optime cohereat, nõ est profectò cur viri Catholici in tanta luce, cum non paruo nostro dedecore, minorique de fidei dogmatibus apud infideles existimatione, ad ignorantiam confugiamus: præsertim cum neque sancti Patres, neque D. Thomas, alique inter Scholasticos proceres, ad tale confugerint asylum.

Autores præterea, cum quibus disputamus, vt in suis persistant præfinitionibus, libertatem explicatam, quam de fide esse constat, latèque id disput. 3. demonstratum, per contemptum, *nescio quam libertatem* appellant. Id verò quam turo, & quanta cum reuerentia ad ea, quæ fides docet, fuerit dictū, aliorum sit iudicium. Paruipendunt etiam, quòd tam dilucidè cum præfinitia, prouidentia, prædestinatione & reprobatione, libertas eadem, ex capite certitudinis scientiæ mediæ, à nobis fuerit conciliata. Imò inde reiciendam censent mediæ scientiam, quòd tam facillè ac dilucidè ex eo capite omnia cõsentiant: cum tamen sancti Patres tantopere in illis conciliandis laborauerint, semperque exactam libertatis arbitrij cum illis quatuor, & cum diuina gratia conciliationem, tamquam vnum è difficillimis existimauerint. At profectò cum verum vero consoneat, à falso autè citò discrepet verum, quòd tam facillè ac perspicuè illa quatuor ex capite præfinitia mediæ cum arbitrij libertate cohereant, signum est manifestum, nos integram legitimamque rationem cõciliandi ea omnia tradidisse. Quòd si à fidei dogmatibus, à sanctorum Patrum, doctorumque Catholicorum intento, aut ab eorumdem indubitatis sententiis, vel tantillum in nostra hac via ea omnia conciliandi discreparemus, iure sanè suspecta haberi posset. Cæterum, quòd in labores eorum introcuntes, & que concertationibus, & egregiis aliorum dictis atque inuentis illustrati, dilucidius aliquantulum radicem attingimus, vnde hæc omnia consentiant, & vnde difficultates omnes facillè enodentur, atque à triginta annis in priuatis & publicis disputationibus, à viginti verò in nostris ad primā partem commentariis eam sub nomine scientiæ naturalis idcirco tradiderimus, quòd libera in Deo non sit, omnemque diuinæ voluntatis liberū actum antecedit, nouissimè autem exactius, quam vnquā antea, sub nomine scientiæ mediæ eandem in nostra docuerimus concordia, nemo sanè potest iure id nobis vitio vertere. Præsertim cum sancti Patres, quamuis neque distinctione scientiæ liberæ, & naturalis in Deo, quod recorder, sub eis verbis fuerint vsi, neque item scientiæ mediæ inter liberam, & merè naturalem, vnanimi tamen consensu docuerint, ea contingentia futura, quæ à nostro arbitrio pendent, non idcirco futura esse, quia à Deo futura præsciuntur, sed idcirco Deum, quia Deus est, hoc est, altitudine sui intellectus supra illorum naturam illa futura cognouisse, quia ita pro arbitrij libertate erant futura, vt disputatione præcedente à nobis relatum est: & cum iidem etiam Patres ex hoc ipso capite

Mediæ scientiæ non ideo reicienda quia dilucida libertas arbitrij cum reliqua illa conciliatur.

capite vnanimi consensu nostri arbitrij libertatem cum diuina præscientia coherere docuerint, si tam, quæ disputatione præcedente, quam quæ disput. 3. & alibi, ex ipsismet Patribus relata sunt, consulas, quæ planè nihil aliud sunt, quàm scientiâ mediâ, si non nostris verbis, re tamen ipsa, affirmare.

Neque satisfacit autoritas, cum quibus disputamus responsio, *nerape ea testimonia intelligenda solum esse de actibus peccatorum arbitrij creati, non verò de actibus eiusdem arbitrij non malis.* In primis, quoniam, si comparatione actuum peccatorum creati arbitrij admittenda est scientia mediâ in Deo, nisi asserere velint arbitrium naturæ necessitate ferri in peccata, eisdemque arbitrij libertatem, vt supra dictum est, funditus euertere velint, cur eandem mediâ scientiam, quam in Deo semel admittunt, non extendent, vt sit etiam comparatione omnium, quæ ita liberè ab eodem arbitrio producuntur, vt in ipsius sicut sit potestate ea non producere: quandoquidem non aliter hæc etiam in eo saluari potest libertas, vt ratione paulò antè facta ostensum est. Deinde, quoniam dum sancti Patres ita loquuntur, non solum sermo illis est in genere de futuris contingentibus (vt auctores, cum quibus disputamus, admittunt) tamen exempla idcirco adhibeant in peccatis, quia series orationis id postulabat, & quia facilius id in peccatis, quam in cæteris actibus, intelligitur & explanatur, sed etiam sermo illis interdum est de actibus bonis & meritoriis. Iustinus namque Martyr, in testimonio disputatione præcedente relato, de futuris contingentibus in genere apertè loquitur. Idem facit in testimoniis disput. 3. memb. 4. relatis, vbi de actibus etiam bonis expressè illi est sermo. Et in responsionibus ad Christianos de quibusdam questionibus necessariis, in responsione ad octauam questionem, inter alia sic dicit: *Non igitur causa est Deus virtutis nostræ aut vitij, sed propositum nostrum & voluntas, vt ibidem à nobis relatum est.* Vbi vides, quatenus virtutum actus ab arbitrio nostro liberè pendent, Iustinum Martyrem eos referre in arbitrium ipsum tamquam in causam liberam, quæ producere & non producere eos potuit, non verò in prænotionem diuinam, qua præcogniti sunt futuri. Origenes etiâ testimonio disputatione præcedente relato, perspicuè loquitur de futuris contingentibus, vt se diffundunt ad actus malos, & bonos, ac meritorios. Et sub finem ait: *Vt autem scias non in præscientia Dei vnicuique salutis causam poni, sed in proposito & actibus suis, vide Paulum, &c.* Sanè propositum, seu arbitrium non est causa salutis, nisi per actus bonos, de quorum numero sunt, macerare corpus & subicere illud seruituti, qui ab Origene ibi ex Paulo commemorantur. In genere item loquitur Origenes in aliis testimoniis disput. 3. memb. 4. relatis, atque aequè de virtutibus & vitij exempla ponit, quòd in arbitrij sunt potestate. Testimonium Damasceni disputatione præcedente relatum, licet solum sit de diaboli peccato, idem tamen esse dicturum de actibus arbitrij bonis, satis constat ex aliis eiusdem Patris testimoniis disput. 3. memb. 4. relatis. Chryostomi testimonium, quamuis de peccatis loquatur, ex eodem tamen testimonio, & ex aliis eiusdem Patris, quæ disput. 3. memb. 4. retulimus, liquet. Idem dicturum de actibus virtutum, nedum de indifferentibus. Hieronymus verò, in 2. & 3. testimoniis disputatione præcedente relatis, in genere profectò loquitur: idemque constat ipsum sensisse de actibus virtutum, ex aliis eiusdem testimoniis, quæ disput. 3. memb. 4. citauimus. Cyrillus quoque Alexandrinus in genere etiam loquitur testimonio

A disputatione præcedente relato, idemque sensisse de actibus virtutum & vitiorum ex iis, quæ memb. 4. citato ex eodem Patre retulimus, manifestum est. Idem præterea sensisse Augustinum de actibus virtutum & vitiorum, perspicuum est ex testimoniis disputatione præcedente relatis. Nam eodem modo loquitur de præscientia consensus in peccato, & de præscientia dissensus, qui actus est bonus. Et in illo egregio testimonio ex 3. de libero arbitrio, c. 14. vbi ex eodem capite, quo nos, conciliat arbitrij libertatem cum præscientia, eodem sanè modo eam conciliat, quando actus, qui præcitur futurus, bonus est, & quando est malus. Vnde tandem concludit. *Si propterea non debet retribuere supplicium peccantibus, quia præuidit peccaturos, nec rectè facientibus debet premia retribuere, quia rectè facturos nihilominus præuidit.* Idem etiam liquet ex aliis testimoniis eiusdem Patris, quæ memb. 4. citato, & aliàs sæpe retulimus, præsertim in nostra concordia. Idem constat ex cæteris aliorum Patrum testimoniis, quibus arbitrij libertatem tam ad bonum, quam ad malum, memb. 4. citato latè confirmauimus, si singula expendantur.

Nunc ad id, vnde digressi sumus, redeamus, hæcque secundam conficiamus argumentationem ad præfinitiones, quales configuntur, excludendas. Si ante prædestinationem præcessit electio quorundam ad beatitudinem voluntate Dei absoluta & efficaci ante vllam præuisionem mediorum vltique liberi arbitrij, etiam ex hypothesi futuri, itemque reiectio cæterorum voluntate similiter efficaci: prædestinatio verò adulatorum posita fuit in præfinitione conferendi eis auxilia efficaciam, quibus ita arbitria eorum determinarentur, vt certò, certitudine proueniente ex qualitate auxiliorum, exequerentur opera, in eisque perseverarent, quibus tales adulti ad vitam æternam deuenirent: cæteri verò, quibus Deus similia auxilia conferre non statuit, eo ipso extra numerum manserunt prædestinatorum, in primis sequeretur, in facultate arbitrij adulti prædestinati non esse relictum deflectere à beatitudine, neque item à singulis mediis in particulari per quæ ad illam deueniet, quod non dubito errorem esse in fide.

Perit namque arbitrij libertas in prædestinato comparatione mediorum ad beatitudinem, & per consequens ratio propriorum meritorum, per quæ in illam tendat, atque ad eam deueniat, quod constat esse hæreticum. Sequela verò probatur: quia si, sumpto quocumque medio in singulari, per quod vel tamquam per dispositionem proximam aut remotam ad gratiam, vel tamquam per meritum vitæ æternæ aut augmenti gratiæ deuenturus sit in vitam æternam, dicas in facultate arbitrij talis prædestinati situm re ipsa esse, vel in illud non consentire, vel illud impedire per peccatum præcedens, aut destruere per peccatum sequens, ita vt per illud ad vitam æternam non deueniat, sequitur auxilia, quæ Deus illi præparauit, conferreque statuit, non esse ex se efficaciam, vt medium illud sit, & perfectèret vltique ad finem vitæ, vt intendebas ac asserebas, sed quòd efficaciam ad vtrumque sint, pendere ab arbitrio consentire volente, aut non volente, itemque labi volente, aut non volente in peccata, sequitur præterea ex sola præfinitione Dei conferendi ex parte sua ea auxilia, non esse certum ea mediâ esse futura, sed quòd certò futura sint, pendere simul à præscientia mediâ, qua altitudine sui intellectus præuidit, ex hypothesi, quòd ea auxilia præbere statueret, quid futurum esset pro talis arbitrij libertate, cum

Prædestinatio non fuit ex præfinitione conferendi auxilia ex se efficaciam.

eum tamen potuerit contrarium esse & si esset futurum, id Deus præsciuit, & non illud aliud: tu verò contrarium tuis præfinitionibus intendis, atque affirmas: vel ergo dicturus es, certitudinè mediæ prædestinationis non esse ex sola præfinitione, & qualitate auxiliorum, sed pendere à certitudine scientiæ mediæ, vel daturus es, in prædestinato non esse libertatem, ut à beatitudine, & à medijs, per quæ in illam deveniet, possit deflectere. Neque recursus ad sensum diuinum, quòd scilicet ad eam libertatè satis sit deflectere posse in euentu, quo Deus non statuisset talia auxilia ei conferre, locum in re proposita habet, ut ratione præcedente satis perspicue à nobis ostensum est.

Deinde ex eadè ratione prædestinationis, ac præfinitionum sequeretur, in potestate eorum adultorum, qui prædestinati non sunt, situm non esse peruenire ad beatitudinem, neque exequi quodcumque eorum bonorum, quæ ad beatitudinem sunt necessaria, & re ipsa executuri non sunt, imò neque exequi quemcumque actum non malum, seu indifferentem, què executuri non sunt: unde ulterius sequeretur circa peccata, quæ committent, non habere libertatem contrarietatis, sed solum contradictionis, nempe ad non consentiendum in illis, non verò ad dissentiendum & repugnandum: hæc autem quis dubitat errorem continere in fide? Sequela probatur, quoniam, ex sententiâ eorum, cum quibus disputamus, nullus ex eis, qui prædestinati non sunt, exequi potest actum ad beatitudinem necessarium, quem non est executurus, sine efficaci auxilio Dei, neque item actum alium quemcumque non malum, quem similiter non est executurus, sine concursu Dei ex se efficaci: sed data ea ratione prædestinationis, ac præfinitionum, Deus statuit nulli eorum conferre ad eos actus talia auxilia, aut concursus: ergo in nullius eorum arbitrio & potestate situm reliquit exercere aliquem eiusmodi actuum, quos non exercebunt, atque adeò neque relinquit in eorum potestate peruenire ad beatitudinè: quandoquidem sine talibus actibus ad eam nec devenient, nec possunt devenire: cum autem dissentire, & repugnare peccato, non solum sit actus arbitrii non malus, sed etiã sit actus bonus moraliter, sanè quando consentiunt in peccatis, integrum illis, iuxta eorundem autorum sententiam, relictum non fuit, ab eis dissentire: quoniam sine concursu Dei efficaci dissentire non poterunt, si autem illud habuissent re ipsa dissentirent, & non peccarent, alioquin non esset concursus efficax. Quare ex ratione prædestinationis & præfinitionum, quas hi autores inuicem, defendereque conantur, illa omnia, quæ dicta sunt, manifestè sequuntur.

Imò similiter sequitur, Deum non reliquisse in arbitrio & potestate prædestinatorum exercere plures, aut alios actus non malos aut meritorios, quàm quos exercebunt, neque item libertatem contrarietatis ad dissentiendum & repugnandum peccatis, in quæ incident, sed solum libertatem contradictionis: quoniam ad eos omnes actus non statuit conferre illis concursum ex se efficacem, sine quo non possunt illos elicere, & cum quo non possunt eos non elicere. Imò verò, data ea sententiâ, locus apertissimè datur errori illorum monachorum, qui dicebant, neminem corrigendum esse, quòd non operetur bonum, sed orandum esse Deum, ut illi largiatur gratiam, auxiliisve efficacibus, quo bene operetur, de quo errore disputatione prima dictum est.

Neque autores, cum quibus disputamus, satisfaciunt, si dicant, per non prædestinatos stare, qui non se

disponunt, ut recipiant concursum Dei efficacem, cum quo eos actus exercere valeant, quibus beatitudinem assequerentur, & quibus dissentire, ac repugnare possent peccatis, in quæ incident, Deum autem semper esse paratum illos adiuuare efficaciter, si per ipsos non stet. Non inquam, si hoc dicant, satisfaciunt. Primum, quoniam ex ipsorum sententiâ, Deus, sine vlla præuisione, aut ratione habita dispositionis, aut vtus liberi arbitrii futuri, ex æternitate statuit seu prædefiniuit, his ad hæc in particulari opitulari concursu ex se efficaci, illis verò non item: quare, ex ipsorum sententiâ, nõ reliquit id dependens ab arbitrio creato, à liberãve in vtravisa partem eiusdem arbitrii dispositione, nisi sibi ipsis repugnare hi autores velint. Secundò, quoniam eiusmodi dispositio intelligi nequit, nisi per aliquem actum seu cooperationem liberi arbitrii: hanc autem ex ipsorum sententiâ, non potest arbitrium habere sine præuio auxilio, seu concursu Dei efficaci, quo præsentè, non potest non elici, & quo absente elici non potest. Tertio, quoniam quicquid tandem sit ea dispositio, etiam si sit non consentire in peccato, nullum omnino eliciendo actum, sed se continendo & habendo negativè, sanè, si ab ea pender, quòd concursus Dei efficax conferatur, aut non conferatur, tunc quemadmodum sine scientiâ mediâ certum esse non potest, num ea dispositio futura sit, aut non sit per arbitrii creatum, ita quòd talis concursus efficax sit cõferendus, & quòd Deus illum conferre præfinitur, pendens quoque fuit à certitudine scientiæ mediæ antecedentis eam præfinitionem, & sine qua præfinitio ea non fuisset, atque ita incident hi autores in scientiam mediâ, quam in Deo negant, tantoperèque refugiunt, reuertunturque concedere, prædestinationem & reprobationem factam non fuisse sine præuia scientiâ mediâ eius, quòd tamquam dispositionem ipsi constituant ad concursus Dei efficaces.

Certè si is fuit modus prædestinandi quosdam adultos, non item alios, qui ex horum autorum sententiâ iuxta suas præfinitiones relatus est, non video, quæ ratione verum sit, Deum velle omnes homines saluos fieri, si per ipsos non steterit, omnèque vniuersum verè, & non fictè, in vitam æternam à Deo creatos esse: neque video, cur Deus iuste de non prædestinatis possit conqueri, quòd piè & sanctè non viuunt, vitamque æternam non assequantur: imò neque video quò pacto verum sit, Deum posuisse homines in manu consilij sui, vt ad quod voluerint porrigant dexteram: quin potius, dato eo prædestinationis ac præfinitionum modo, perit arbitrii creati libertas, multumque Dei causa, iustitia, ac bonitas erga reprobos, obtenebescit atque obscuratur. Quare neque pia, neque vlla ratione tuta est in fide ea opinio.

Hanc quoque tertiam cõficiam rationem. Auxilia, quibus ad iustificationem à Deo adiuuamur, ex se, & ex natura sua non habent quòd efficacia sint, sed id pender ex libero consensu arbitrii, quem nihil illis impediuntibus, potest non adhibere, imò quando consentit, potest dissentire, vt Concilium Tridentinum, sess. 6. cap. 5. & can. 4. apertè definit, fultque satis, rum alibi tum præcipue in concordia disput. 38. ad hunc articulum, & in Appenace, in responsione ad tertiam obiectionem, à nobis ostensum est, itemque, quando auxilijs gratiæ consentit, potest intensius, aut remissius, maiorique vel minori conatu pro sua libertate cooperari, & consentire, ac proinde potest intensiorem aut remissiorem actum elicere, vt in concordia disputat. 37. ad hunc eundem articulum probatum est: ergo multò magis vtrumque

utrumque est concedendum de eoderm, quo Deus ad actus naturales liberi arbitrii nō malos concurrat, nempe non esse efficacem ex se, sed, nihil illo impediēte, posse arbitrium, quando consentit, eodēque actus elicit, non consentire, neque eos actus elicere, ut sua innata libertas Dei concursu, & adiutorio ab arbitrio non auferatur, itēque quando actus elicit, posse maiori vel minori conatu in eos influere, intēsioreque proinde, aut remissiores pro sua libertate illos producere, ut Doctores omnes de actibus naturalibus liberi arbitrii consentunt: quare pereunt praefinitiones, quales autores contrariae sententiae introducere conantur per concursum Dei ex se efficacem ad omnes actus liberi arbitrii non malos, imō periculosissime sunt in fide, vnaque cum illis perit ea certitudo diuinæ praescientiae circa contingentia futura pendencia ab arbitrio creato, quae solis praefinitionibus innitatur, recurrendūque necessariō est ad certitudinē scientiae mediae, quae Deus, altitudine sui intellectus, eminentissimaeque penetratione arbitrii creati, certō supra naturam obiecti cognouit, in quam partem, quantaque intentione se esset flexurum, ex hypothesi, quod illis auxiliis in tali rerum & circumstantiarum ordine adiuuaretur.

Hec ratio ad homines efficaciter, meo iudicio, ex definitionibus Concilij Tridentini citatis confirmatur: quoniam neque negant, nec negare possunt, Concilium ibi definire, arbitrium nostrum gratia praeuente motum, & excitatum, ita elicere posse aliquem consensum, quo gratiae illi consentiat, ut quando illum elicit, possit eundem non elicere, imō etiam possit dissentire tunc, si velit, sed dicitur, *consensum illum antecedere conversionem, ad quam necessarium affirmant auxilium aliud efficax gratia coadiuuantis, praeuentis gratia superadditum, quo conversio poragatur.* Hinc verō ita conficio argumentum. D
Consensus ille prior est actus liberi arbitrii non malus, quandoquidem consentire ita gratiae praeuenti malum non est, ergo datur actus liberi arbitrii non malus, ita sine concursu efficaci elicitus, ut quando elicitus fuit, potuerit non elici, imō potuerit elici contrarius dissentus: hunc ergo nō praecognouit Deus certō in sola praefinitione, quae illum concursu efficaci praefinierit, sed quia altitudine sui intellectus per scientiam mediam penetravit, in quam partem arbitrium se esset flexurum, ex hypothesi, quod gratia praeuente illud eo pacto praemouere, & excitare vellet, ac proinde falsō hi auctores affirmant, certitudinem totam diuinæ praescientiae, circa omnes vniuersim actus liberi arbitrii non malos, à sola eorum praefinitione per concursum efficacem, non verō à scientia aliqua media, prouenire. Et quoniam saepe hi auctores, dum defendere volunt, per reprobos stare, quominus conuertatur, & vitam aeternam assequantur, Deūve neminem ita deserere, quin semper paratus ex sua parte sit auxilium sufficiens illi conferre, per ipsūque peccatorem stare, quominus illud recipiat, atque ad alia his similia solent recurrere ad aliquid prauium ad auxilium efficacem, quod ab arbitrio creato indifferenter pendeat, ut sit aut non sit, memento ut tunc vigeas, quod illud sit aut non sit futurum, non pendere ex aliqua praefinitione, neque habere certitudinem, in quam partem per creatum arbitrium sit determinandum, nisi ex scientia Dei media. Simul etiam memineris, auctores, cum quibus disputamus, certitudinem totam omnium vniuersim actuum liberi arbitrii, qui mali non sint, reducere in certitudinem praefinitionum per concursum Dei ad eos

A omnes actus ex se efficacē, nihil omnino excipiendo. Attende ergo, num consentaneē ad hanc doctrinam semper loquantur, an potius, quando ita opus est ad alia defendenda, aliquid latenter excipiant.

MEMBRVM III.

Quo vsque praefinitiones sint admittendae.

B Excluis autorum, cum quibus disputamus, praefinitionibus, explicandum est, quae Dei praefinitiones necessariae sunt, tum ut creata omnia existant, tum etiam, ut vniuersim diuinæ ipsius prouidentiae subdantur.

Vt verō id melius fiat, obseruandum est. Rerum creatarum quasdam esse, quarum proxima contingentiae radix est solum Dei arbitrium. Eiusmodi sunt, tum quae à solo Deo immediatē producantur, neque ab vlla alia contingentiae radice pendent, ut fuerunt omnia, quae in prima rerum constitutione à Deo producta sunt: tum etiam quae ex his rebus sola natura necessitate, sine vlla dependentia ab alia contingentiae radice vterius emanarunt.

Quae arbitriū solum diuinū radicem suae contingentiae habeant.

C Si de his omnibus futuris contingentibus, antequam in rerum natura existerent, sermo sit, conuenimus omnes, pēdere à sola praefinitione, quae Deus absoluta voluntate ex aeternitate statuit quaedam eorum immediatē producere, nec denegare suum necessarium concursum, ut caetera ex illis vterius deriuarentur. Conuenimus etiam, totam certitudinem scientiae, quae Deus antequam existerent futura illa nouit, à sola ea praefinitione pendere. Praeterea conuenimus, comparatione horum futurorum contingentium, duplicem tantum scientiam distinguendam esse in Deo, nempe liberā, quae post suam illam liberam praefinitionem futura ea absolutē cognouit, & merē naturalem, quae ante eam determinationem, & possibilia ea cognouit per suam omnipotentiam, & insuper cognouit ea esse futura ex hypothesi, quod producere quaedam ex eis vellet, & rebus ita productis vellet non denegare concursum necessarium, ut agerēt. Sanē nullus hanc scientiam ex hypothesi comparatione horum futurorum contingentium negare potest in Deo. Neque item potest negare esse merē naturalem: quoniam ex illa hypothesi necessarium est omnino, ut ea existant. In hoc tamen ab autoribus, cum quibus disputamus, dissentimus, quod concursum Dei generalem cum rebus, quas immediatē produxit, ut inde aliae deriuarentur, non censemus esse influxum Dei in causam, ut prius eo mota & applicata agat, sed cum causa immediatē in effectum, ut disputatione quinta, & sequentibus dictum est.

Ad ea qualis praefinitio necessaria.

F Operapretium autem erit, ut perspicuitatis gratia, medium quoddam genus rerum, inter praecedentes, & eas, de quibus mox dicemus, distinguamus. Nempe earum, quae immediatē quidem producuntur à Deo, etiam si ad quaedam ipsarum concurrant intellectus aut voluntas humana vel Angelica, non ut sunt potentiae liberae, sed ut natura necessitate operantur, attamen quoad subiectum, vel aliquid aliud, pendent, praeter Deum, à radice alia contingentiae. Eiusmodi sunt, suscitatio Lazari, collatio visus homini caeco nato, vocatio Pauli dum pergeret in Damascum, nō solum externa, sed etiam interna, per prauiam illuminationem & motū voluntatis, antequam Paulus vllum liberum assensum eliceret, & sunt similia alia in interni aliorum vocationibus ad fidem, aut poenitentiam. Licet enim existen

Medium genus, cuius radix est contingentia propria est arbitrium diuinum, & simul pendet ab alia.